

РЕЗЮМЕ

А. И. Мармаза. Культура делового общения как компонент профессиональной культуры будущего руководителя учебного заведения.

В статье раскрыта сущность понятий «общение», «деловое общение», «культура делового общения»; выделены основные компоненты культуры делового общения; описан высокий уровень культуры делового общения будущего руководителя учебного заведения; проанализированы его характерные черты: гибкость, умение выбирать наиболее подходящий стиль взаимодействия в конкретной ситуации, владение разными средствами влияния на собеседников, осознание сильных и слабых сторон общения.

Ключевые слова: общение, деловое общение, культура делового общения, профессиональная культура, будущий руководитель учебного заведения.

SUMMARY

A. Marmaza. Standards of business communication as a component of professional culture future manager of educational establishment.

The article discovers conception of «communication», «business communication», «standard of business communication»; main components of standards of business communication are separated; high level formation of standard of business communication of future manager in educational establishment are characterized in the article; the main characteristics of the high level of business communication are analyzed, among them: flexibility, ability to choose the most appropriate style of interaction in a particular situation, possession of different means of influencing the companion, a good awareness of the strengths and weakness of the communication.

Key words: communication, business communication, standards of business communication, professional culture, future manager of educational establishment.

УДК [373.5.014.6:005.6]:811

Т. П. Мізерна

Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ МОНІТОРИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті обґрунтовано методологічні підходи до аналізу проблеми дослідження: філософський, діалектичний, системний, структурно-функціональний. Представлено методологічну систему дослідження проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи. Виокремлено специфічні риси процесу соціального пізнання управління. Проаналізовано положення, що розкривають сучасні підходи до проблеми підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи формування й розвитку комунікативної компетенції, дослідження з проблеми контролю в навчанні іноземної мови.

Ключові слова: методологія, методологічні підходи, управління якістю, іноземна мова, моніторингові технології.

Постановка проблеми. Актуальною проблемою сучасної теорії управління є проблема якості. Якість як характерна ознака обумовлює управлінські процеси в різних організаціях. Управління, забезпечення та досягнення якості є провідними завданнями загальноосвітньої школи, визначеним у державних програмах, документах, що регламентують їх діяльність. На якісне опанування іноземними мовами та досягнення

якісного рівня підготовки з іноземної мови, зорієнтовані програми, стандарт, концепції викладання іноземних мов тощо. Важливим у дослідженні даної проблеми є визначення методологічних підходів, що є підґрунтям для розробки методологічних засад управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи.

Аналіз актуальних досліджень. Основою в даному контексті є роботи український і зарубіжних вчених, що розкривають різні аспекти методології наукового дослідження: І. Блауберга, В. Загвязінського, В. Краєвського, В. Сластеніна, О. Новікова, Д. Новікова, Є. Хрикова, Г. Цехмістрової, Є. Юдіна тощо.

Мета статті – обґрунтувати методологічні підходи до аналізу проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій.

Виклад основного матеріалу. Предмет нашого дослідження складне, багатоаспектне явище, яке має міждисциплінарний характер. У загальній системі методологічного знання виокремлюють декілька рівнів методології, що утворюють складну систему, в межах якої між ними існує певна супідрядність. Вищий рівень методології, за визначенням Е. Юдіна, – філософський рівень, який складають загальні принципи пізнання та категоріальний лад науки в цілому [1, 41]. Філософський рівень визначає змістовну основу будь-якого методологічного знання. Відповідно, філософсько-методологічною основою нашого дослідження будуть загальні положення теорії пізнання, філософські принципи й діалектичний метод наукового дослідження, загальні положення філософії управління та філософії якості, основні положення філософії освіти і виховання, філософські положення щодо якості освіти, які визначають основу розвитку особистості в процесі підготовки учнів з іноземної мови в загальноосвітній школі. Сучасна наука, за твердженням О. Новікова, Д. Новікова [2, 89], оперує трьома основними принципами наукового пізнання: детермінізму, відповідності й додатковості. Детермінізм виступає у формі причинності як сукупності обставин, що передують в часі якій-небудь події та викликає її. Тобто характерним виступає зв'язок явищ і процесів, коли одна причина або процес при визначених умовах за необхідності породжує інше явище або процес. У нашому випадку принцип детермінізму передбачає наявність різних форм взаємозв'язків, співвідношень причинно-наслідкового характеру, що загалом впливають на предмет дослідження. Принцип відповідності характеризується наступністю наукових теорій, побудовою наукового дослідження на базі існуючих теоретичних знань. Принцип додатковості визначає правомірність існування різних наукових

описів об'єкта й теорій. Діалектика – вчення про загальні закони розвитку природи, суспільства й пізнання. За визначенням Є. Хрикова, «у процесі дослідження необхідним є дотримання головних вимог діалектичного підходу» [3, 130]. Головними елементами діалектики є принципи, категорії та закони. У процесі дослідження проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій важливим є дотримання основних принципів діалектики й діалектичного методу дослідження: історизму, загального зв'язку та взаємозалежності, всебічності, об'єктивності, конкретності, структурності. Принцип історизму визначає дослідження предмета в його розвитку, зміні. Історичний підхід до проблеми нашої наукової розвідки характеризується аналізом основних етапів його виникнення, розвитку й функціонування. Принцип загального зв'язку та взаємозалежності визначає підхід до предмету дослідження як системи, що характеризується наявністю взаємозв'язків як зовнішніх, так і внутрішніх. Принцип всебічності визначає комплексний розгляд проблеми, з урахуванням усіх складових, усіх зв'язків у системі, впливів як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Принципи об'єктивності, конкретності й структурності визначають аналіз реальних, первинних причин і явищ, специфічних рис предмета відповідно до особливостей його існування. Категорії діалектики відображають найбільш загальні й суттєві властивості предметів і явищ дійсності та пізнання. Якість є однією з важливих філософських категорій, що виражає істотну визначеність предмета, явища або процесу, завдяки якій він є саме таким, а не іншим. Якість характеризує стійкі зв'язки між елементами предмета, явища або процесу, визначає їх специфіку та надає можливість відрізнити один від одного. Якість виражає загальне значення предметів однорідного класу [4, 240]. Категорії якість та кількість є діалектично взаємозалежними; їх взаємний перехід розкриває механізм розвитку, визначає як поступове накопичення кількісних змін призводить до якісних перетворень, до виникнення нової якості, що у свою чергу має зворотній вплив на характер та темпи кількісних змін [5, 26]. Закони діалектики займають особливе місце в теорії пізнання. Загальний, істотний зв'язок між предметами та явищами виражається за допомогою законів діалектики.

Таким чином, діалектичний підхід дослідження спрямовує нас на визначення суттєвих, загальних закономірностей розвитку предмета нашого дослідження, його причинно-наслідкових зв'язків і взаємообумовленостей, дозволяє визначити тенденції його подальшого розвитку.

Досліджуючи проблему управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи необхідно враховувати специфічні риси

процесу соціального пізнання управління. Філософія управління є достатньо новою сферою пізнання. Управління як об'єкт пізнання являє собою процес відображення дійсності, процес взаємодії об'єкта та суб'єкта управління за допомогою розуму, чуттів, інтуїції. На рівні раціонального пізнання це теоретичне мислення, абстракції; понятійний апарат, принципи, моделі й концепції, що розглядають процес розвитку знань про управління в історичній і логічній динаміці. Раціональне та чуттєве почуття взаємодіють у ході формування пізнавального управлінського процесу. Онтологічною складовою соціального пізнання процесу управління є вивчення його закономірностей, тенденцій функціонування й розвитку. Гносеологічний аспект визначає механізм управління, можливості його пізнання й формування, роль суспільної практики в соціальному пізнанні управління тощо. Аксеологічний аспект впливає на вибір об'єкта дослідження (сфери й аспекти управління), його форми, методи, тлумачення результатів [6]. Філософія управління визначає загальні принципи й підходи побудови структури управління та здійснення процесу управління. Філософія управління та філософія якості взаємозв'язані. Філософія якості визначає цілі й напрями діяльності, а філософія управління – організаційні засоби щодо їх досягнення [7]. Вивчення проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій має базуватися на теоретичних засадах філософії якості. Провідною ідеєю філософії якості є якість продукції, здатність і готовність задовольняти потреби й інтереси споживача. Важливе місце в нашому дослідженні займають концептуальні засади, принципи філософії освіти, філософські тлумачення якості освіти, що визначають основу розвитку особистості в процесі підготовки учнів з іноземної мови в загальноосвітній школі (В. Андрущенко, В. Вікторов, Б. Гершунський, Г. Ільїн, М. Кісіль, К. Корсак, В. Краєвський, В. Кремень, М. Култаєва, С. Лутай, С. Ніколаєнко, В. Огнев'юк, В. Пазенок, О. Субетто та ін.). Так, запропонований Б. Гершунським [8, 34] підхід до поняття «освіта» дає підстави розглядати підготовку учнів з іноземної мови в ЗНЗ з точки зору її ціннісних характеристик (цінність підготовки учнів з іноземної мови в ЗНЗ для держави й суспільства, для особистості; соціальний заказ); системності (навчально-виховна система); процесу, що визначає рух від цілей до результату, процес педагогічної взаємодії, що визначає розвиток особистості; результату, який характеризується рівнем іншомовної комунікативної компетенції; управлінський процес.

Дослідження проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій ми здійснювали з позиції системного підходу. Системний підхід є

загальнонауковим методом пізнання, його сутність полягає у формуванні системного бачення дійсності, при якому кожен складний об'єкт розглядається як система. Система – сукупність взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле. Основні положення системного підходу сформульовані І. Блаубергом, визначено через поняття цілого, цілісності та системи, які в процесі наукового пізнання утворюють певну ієрархію [9]. Специфіка системного підходу характеризується тим, що орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта, механізмів, що її забезпечують, на виявлення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх у єдину теоретичну картину [10, 92]. Суттєвими характеристиками будь-якої системи є її здатність до саморозвитку та самоорганізації, як зазначає І. Прігожін, «порядок та безладдя виникають та існують одночасно» [11]. Синергетика – наука про процеси розвитку та самоорганізації складних систем визначає погляд на освітню систему як відкриту, складну, динамічну, нелінійну систему [12]. Синергетичний підхід характеризує здатність системи до саморозвитку та самовдосконалення, за твердженням І. Прігожина, «далеко від рівноваги можуть виникати нові типи структур, де в сильно нерівноважних умовах здійснюється перехід від хаосу до порядку» [13, 21] визначає керованість і спонтанність освітніх процесів, дозволяє розглядати кожен суб'єкт процесу підготовки учнів з іноземної мови в ЗНЗ як саморозвиваючу підсистему, що здійснює перехід від розвитку до саморозвитку. Реалізація системного підходу до проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій ґрунтується на принципах: а) цілісності, що визначає за необхідне розглядати управління процесом підготовки учнів з іноземної мови в загальноосвітній школі на основі моніторингових технологій як систему, де якість системи не зводиться до властивостей її окремих складових; б) всебічності, що вимагає враховувати всі внутрішні зв'язки системи, фактори, що в цілому впливають на її функціонування; в) структурності, що дає підстави описати систему управління процесом підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи шляхом визначення структурних зв'язків між її елементами, які забезпечують її цілісність; г) ієрархічності, кожний елемент системи управління процесом підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій може розглядатися як система; д) динамічності, що характеризує систему як таку, що постійно змінюється; е) взаємозалежності системи та зовнішнього середовища, у взаємодії із зовнішнім середовищем визначається цілісний характер системи; ж) випереджального відображення, дослідження системи має будуватися не

лише на констатації наявного стану системи, але й на прогнозуванні її розвитку. Кожен компонент системи або підсистеми виконує низку функцій у цій системі. Існуючі зв'язки даних компонентів утворюють певну структуру системи. Тому застосування структурно-функціонального підходу дає підстави розглядати управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи з точки зору функціонального призначення її підсистем.

Дослідження проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій вимагає побудови моделі системи моніторингу й оцінки складових якості підготовки з іноземної мови учнів у ЗНЗ. Моделювання є методом загальнонаукового пізнання, який має особливе значення в управлінні в контексті системного підходу. Метод моделювання передбачає створення певної моделі із заданими характеристиками об'єкта, що досліджується. Моделювання дозволяє вивчити властивості об'єкта та спрогнозувати його подальший розвиток. Відповідно метод прогнозування в нашому дослідженні є методологічною основою розробки системи подальшого розвитку якості підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі отриманих даних моніторингу. Метод прогнозування – сукупність засобів і прийомів мислення, що дають змогу на основі аналізу ретроспективних, зовнішніх і внутрішніх даних, а також їх змін за кожний період часу вивести судження певної достовірності про майбутній розвиток стану підготовки учнів з іноземної мови в ЗНЗ [14, 119].

Отже, системний, структурно-функціональний підходи, метод моделювання та прогнозування ми розглядаємо в дослідженні як другий рівень методології – загальнонаукова методологія. За твердженням Г. Цехмістрової, даний рівень методології характеризується сукупністю загальнонаукових принципів, що є визначальними для нашого дослідження [14, 92]. Так, принцип сходження від абстрактного до конкретного дає можливість дослідити проблему управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій з точки зору її загальних і конкретних характеристик. Принцип термінологічного аналізу визначає вивчення термінів і понять, що безпосередньо стосуються предмета дослідження. Принцип синергізму використовується під час аналізу ефективності системи, що досліджується. Принцип комплексності визначає всебічний характер даної наукової роботи.

Наступний рівень методології – конкретно-наукова методологія. Даний рівень складають положення, в яких розкрито методологічні та теоретичні

засади управління навчальним закладом (дослідження у сфері управління навчальним закладом: О. Адаменко, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Л. Карамушка, Ю. Конаржевський, Т. Лукіна, О. Мармаза, В. Пікельна, М. Поташнік, Є. Хриков та ін.). Це дозволить розглядати проблему управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи в контексті сучасної теорії управління, з урахуванням законів, закономірностей, принципів освітнього менеджменту. Методологічні підходи до управління якістю (процесний підхід до управління якістю). Історія розвитку системи управління якістю пройшла декілька етапів від системи Ф. Тейлора до методології загального управління якістю (Total Quality Management). На сьогодні методологія Total Quality Management є провідною в управлінні якістю. Методологія загального управління якістю передбачає високу якість роботи для досягнення необхідних показників якості. Ця робота пов'язана з високим рівнем організації та умов праці. Якість роботи включає якість планування, організації, контролю, прийняття управлінських рішень. Сучасні положення методології загального управління якістю представлені у вигляді Загального менеджменту якості в освіті, основна ідея якого досягнення високої якості освіти. Загальновизнані стандарти якості ISO визначають основні принципи й підходи до якості. Визначальний є процесний підхід. Будь-яку діяльність або комплекс видів діяльності можливо розглядати як процес. Для ефективного функціонування необхідним є визначення взаємопов'язаних процесів та управління ними. Процесний підхід визначає управління як неперервний ланцюг взаємопов'язаних дій і функцій. Загальні методологічні підходи до якості дозволяють розглядати управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій як процес, що базується на принципах менеджменту якості й виконує низку функцій з управління якістю. Концепції якості освіти та педагогічні дослідження у сфері управління якістю освіти (А. Аветісов, В. Безпалько, Н. Бордовська, І. Булах, В. Гуменюк, Ю. Жук, В. Кальней, Є. Коротков, В. Кремень, О. Ляшенко, Т. Лукіна, О. Овчарук, В. Понасюк, М. Поташнік, Н. Селезнева, І. Субетто, П. Третьяков, Є. Хриков, Т. Шамова, С. Шишов та ін.). Існуючі наукові положення та концепції щодо якості освіти, управління якістю освіти дають підстави розглядати якість підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи як якість умов, якість освітнього процесу та якість результату. При цьому кожен із зазначених компонентів характеризується відповідними показниками. Теоретико-методологічні положення моніторингу в освіті (А. Белкін, В. Бодряков, Н. Вербицька, В. Горб, О. Дахін, А. Денисенко, Є. Заїка, В. Кальней, О. Касьянова, Н. Кулемін, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Ляшенко, А. Майоров,

І. Маслікова, Д. Матрос, Д. Мельникова, О. Орлов, Д. Полев, В. Репкін, Г. Репніна, З. Рябова, О. Севрук, С. Сіліна, Т. Строкова, А. Тайджман, Є. Хриков та інші), що дозволяють урахувати сутність та особливості моніторингу. У якості основи побудови моніторингових моделей з метою оцінки різних аспектів якості підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи було використано кваліметричний метод (О. Ануфрієва, Г. Данілова, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, О. Касьянова та ін.). Даний підхід забезпечує комплексну оцінку якості підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи з урахуванням визначених показників якості. Теоретичні положення педагогіки, методології педагогічного дослідження. Досліджуючи проблему управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій, ми дотримувались основних принципів, які використовуються в психолого-педагогічному дослідженні, а саме [15, 40]: а) принцип об'єктивності, що визначається у всебічному розгляді предмета нашого дослідження, врахуванні всіх існуючих точок зору на проблему управління якістю в освіті, моніторингу якості в освіті, факторів впливу, доказовості положень і висновків; б) принцип сутнісного аналізу, передбачає співвідношення у предметі нашого дослідження загального, особливого та одиничного, вивчення його структури, особливостей функціонування, умов і чинників розвитку тощо. Принцип сутнісного аналізу визначає виокремлення всіх факторів, що впливають на предмет нашого дослідження, встановлення їх взаємозв'язків, розкриття протиріч, що характеризують предмет нашого дослідження, його кількісних і якісних змін. Керуючись даним принципом, ми спрямовували хід дослідження від описання до пояснення, а від нього до прогнозування розвитку предмета нашого дослідження; в) принцип єдності логічного й історичного, що обумовлює аналіз наукової думки щодо управління якістю освіти, моніторингу в освіті в процесі її історичного розвитку; г) принцип концептуальної єдності, визначає за необхідне дотримання єдиних позицій, у ході дослідження процесу управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій; д) принцип поєднання аспектного та цілісного підходів, спрямовує дослідження на вивчення як окремих аспектів проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій, так і їх взаємодії та взаємозв'язків у ході інтерпретації результатів дослідження.

Аналіз проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій ми здійснювали з урахуванням методологічних підходів, що визначають особливості педагогічного дослідження. Оскільки процес іншомовної освіти

являє собою цілісно організований педагогічний процес навчання, виховання й розвитку учнів у межах предмета «Іноземна мова», який сприяє становленню досвіду творчої діяльності, духовному розвитку особистості тих, хто навчається, і формуванню їх культури [16]. Аксеологічний підхід дозволив дослідити ціннісні пріоритети процесу іншомовної освіти. Основою, щодо розуміння процесу іншомовної освіти є концепція Ю. Пассова. У процесі свого дослідження ми спиралися на положення, що розкривають сучасні підходи до проблеми підготовки учнів з іноземної мови загальноосвітньої школи: компетентнісний (П. Бех, Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Дахіна, Е. Зеєра, І. Зимньої, А. Краєвського, О. Лебедєв, О. Локшиної, Р. Мільруд, О. Овчарук, О. Парашенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубачева, А. Хуторського та ін.) і комунікативний (Ю. Пассов, І. Бім, Г. Китайгородська, І. Зимня, С. Ніколаєва, Г. Рогова, В. Скалкін, Р. Мільруд та ін.). Компетентнісний та комунікативний підходи виокремлюють основні принципи визначення цілей, змісту, організації процесу іншомовної освіти та її результату. Методологічним підґрунтям дослідження проблеми управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи є також теоретичні положення й методичні засади навчання іноземних мов у загальноосвітній школі (Л. Бех, І. Бім, Л. Біркун, І. Верещагіна, І. Зимня, Г. Китайгородська, С. Ніколаєва, В. Плахотнік, Г. Рогова та ін.); дослідження з проблеми контролю у навчанні іноземної мови як основи щодо управління цим процесом (І. Бім, М. Брейгіна, Н. Галькова, Н. Гез, В. Коккота, М. Ляховицький, О. Миролубов, Р. Мільруд, Є. Маслико, С. Ніколаєва, Ю. Пассов, О. Петрашук, О. Поляков, І. Рапопорт, В. Скалкін, В. Слободчиков, А. Старков, С. Фолонкіна та ін.); наукові підходи до професійної підготовки вчителя та роботи щодо професійної компетентності вчителя іноземної мови: Т. Браже, В. Введенський, І. Зимня, Л. Іванова, Л. Калініна, Г. Китайгородська, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, С. Ніколаєва, Ю. Пассов, Є. Рогов, І. Самойлюкевич та ін. Оскільки передумовою досягнення показників якості підготовки з іноземної мови учнів із ЗНЗ є, на нашу думку, управління розвитком професійної компетентності вчителя іноземної мови, комплексний моніторинг освітньої діяльності вчителя іноземної мови. Важливу роль у дослідженні різних аспектів проблеми підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи займають також положення психологічної теорії, що відображені в роботах Л. Виготського, В. Давидова, І. Зимньої, О. О. Леонтьєва, О. Н. Леонтьєва, Д. Ельконіна, що визначають психологічні основи оволодіння іншомовним матеріалом у процесі іншомовної освіти.

Четвертий рівень нашого дослідження – технологічна методологія, складає методика й техніка дослідження. Даний рівень характеризується

набором процедур, що забезпечують достовірність матеріалу та його первинну обробку, після чого він може бути включений до масиву наукового знання.

Загалом, у ході нашого дослідження з метою реалізації визначених цілей, ми використовували групи методів емпіричного та теоретичного дослідження. Вивчення нормативно-правових документів, що регламентують діяльність загальноосвітніх шкіл, спостереження, бесіда, анкетування й тестування, оцінювання, метод експертних оцінок використовувалися з метою констатації та визначення стану підготовки учнів з іноземної мови в ЗНЗ під час проведення моніторингових процедур; експеримент з метою перевірки гіпотези. Провідна роль у науковому дослідженні належить методам теоретичного аналізу.

Висновки. Отже, методологічну основу нашого дослідження складають: загальні положення теорії пізнання, філософські принципи й діалектичний метод наукового дослідження, загальні положення філософії управління та філософії якості, основні положення філософії освіти й виховання; системний, структурно-функціональний підходи, метод моделювання й прогнозування, загальнонаукові принципи дослідження; положення, що розкривають методологічні й теоретичні засади управління навчальним закладом, процесний підхід до управління якістю, концепції управління якістю освіти та педагогічні дослідження у сфері управління якістю освіти, теоретико-методологічні положення моніторингу в освіті, принципи, що використовуються в психолого-педагогічному дослідженні; комунікативний та компетентнісний підходи; положення, що розкривають сучасні підходи до проблеми підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи та формування й розвитку комунікативної компетенції, дослідження з проблеми контролю в навчанні іноземної мови, наукові підходи та роботи щодо професійної компетентності вчителя іноземної мови, положення, що визначають психологічні основи оволодіння іншомовним матеріалом; методи емпіричного й теоретичного дослідження.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в подальшій розробці системи управління якістю підготовки з іноземної мови учнів загальноосвітньої школи на основі моніторингових технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Юдин Э. Г. Системный подход и принцип деятельности: методологические проблемы современной науки / Э. Г. Юдин. – М. : Изд-во «Наука». – 1978. – 378 с.
2. Новиков А. Н. Методология / А. Н. Новиков, Д. А. Новиков. – М. : СИНТЕГ, 2007. – 668 с.
3. Хриков Е. М. Методологічні засади дослідження проблеми управління розвитком загальноосвітньої школи України в 1917–1930 рр. ХХ століття / Е. М. Хриков // Освіта Донбасу. – № 1. – 2011. – С. 129–136.

4. Философский словарь / [под ред. И. Т. Фролова]. – М. : Республика, 2001. – 719 с.
5. Баскаков А. Я. Методология научного исследования / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – К. : МАУП, 2002. – 216 с.
6. Якубова Л. М. Некоторые аспекты философии управления как науки: Электронный ресурс / Л. М. Якубова. – Режим доступа : http://www.tisbi.org/science/vestnik/2005/issue3/Philos_Manag2.html
7. Минько Э. Качество и конкурентноспособность / Э. Минько, М. Кричевский. – М. : «Питер», 2004. – 268 с.
8. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б. С. Гершунский. – М. : Изд-во «Совершенство», 1998. – 608 с.
9. Блауберг И. В. Становление и сущность системного подхода / И. В. Блауберг, Э. Г. Юдин. – М. : Наука, 1973. – 270 с.
10. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника / О. І. Мармаза. – Х. : Видав. група «Основа», 2007. – 448 с.
11. Пригожин И. Философия нестабильности / И. Пригожин // Вопросы философии. – 1991. – № 6. – С. 46–57.
12. Буданов В. Методологія і принципи синергетики / В. Буданов // Філософія освіти. – № 1 (3). – 2006. – С. 143–171.
13. Пригожин И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека и природы / И. Пригожин, И. Стенгерс. – М. : УРСС, 2003. – 312 с.
14. Цехмістрова Г. С. Методологія наукових досліджень / Г. С. Цехмістрова. – К. : Слово, 2008. – 280 с.
15. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования / В. И. Загвязинский. – М. : Академия, 2007. – 208 с.
16. Ветчинова М. Н. Теория и практика иноязычного образования в отечественной педагогике второй половины XIX – начала XX века : автореф. на соиск. учен. степени д-ра пед наук : спец. 13.00.01. «Общая педагогика, история педагогики и образования» / М. Н. Ветчинова. – Москва, 2009. – 49 с.

РЕЗЮМЕ

Т. П. Мизерная. Методологические подходы к анализу проблемы управления качеством подготовки по иностранному языку учеников общеобразовательной школы.

В статье обоснованы методологические подходы к анализу проблемы исследования: философский, диалектический, системный, структурно-функциональный. Представлено методологическую систему исследования проблемы управления качеством подготовки по иностранному языку учеников среднеобразовательной школы. Выделены специфические характеристики процесса социального познания управления. Проанализированы положения, которые раскрывают современные подходы к проблеме подготовки по иностранному языку учеников общеобразовательной школы формирования и развития коммуникативной компетенции, исследования проблемы контроля в обучении иностранным языкам.

Ключевые слова: методология, методологические подходы, управление качеством, иностранный язык, мониторинговые технологии.

SUMMARY

T. Mizerna. Methodological approaches to the analysis of the problem of quality management of pupils' training in foreign language in secondary school.

Methodological approaches to the analysis of the research problem: philosophical dialectical, systemic, structural and functional are based in the article. Methodological system of the research of the problem of quality management of pupils' training in foreign language in secondary school is represented. The specific characteristics of the process of the social knowledge management are distinguished. The situation, revealing new approaches to

the problem of training of foreign language secondary school students and the formation and development of communicative skills, research on control in learning a foreign language are analyzed in the article.

Key words: *methodology, methodological approaches, quality management, foreign language, monitoring technologies.*